

Beleidskader

Zonnevelden



GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

Inhoud

1. Inleiding	
1.1. Aanleiding	3
1.2. De zonneladder	3
1.3. Doel beleidskader	4
1.4. Leeswijzer	4
2. Voorwaarden zonnevelden	
2.1. Algemene voorwaarden	5
2.2. Koppeling met andere opgaven	9
3. Het proces	
3.1. Gebiedsgerichte aanpak	11
3.2. Stappenplan	11
3.3. Procesparticipatie	13
3.4. Financiële participatie	13
Bijlage 1. Gebiedsbeschrijvingen	15



Inleiding

1.1. Aanleiding

De gemeente Utrechtse Heuvelrug staat bekend om haar vele waardevolle en unieke landschappen die niet alleen regionaal, maar ook landelijk hoog gewaardeerd worden. Niet voor niets valt een deel van de gemeente binnen de grenzen van Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Samen met het culturele erfgoed maken het afwisselende landschap en de bijzondere natuur de gemeente Utrechtse Heuvelrug tot een geliefde omgeving om in te wonen, te werken en te recreëren. Bij het inpassen van duurzame energieopwekking in deze landschappen vinden we het daarom van belang dat we zorgvuldig - en met veel oog voor onze kenmerken en kwaliteiten - te werk gaan.

Gemeente Utrechtse Heuvelrug wil haar bijdrage leveren aan de transitie naar duurzame energie en het tegengaan van klimaatverandering. Dit doen we onder andere door met elkaar energie te besparen en door zonnepanelen op daken te stimuleren. Maar met deze inspanningen alleen wekken we onvoldoende elektriciteit op om in de toekomstige behoefte te kunnen voorzien. Daarom gaan we in onze gemeente ook duurzame elektriciteit opwekken via grootschaliger opwek, zoals zonnevelden. De gemeente wil in 2050 klimaatneutraal zijn en heeft als tussendoel om in 2030 0,08 TeraWattuur (TWh) aan duurzame energie op te wekken, te behalen met behulp van zonnevelden. Deze doelstelling is aanvullend op de doelstelling om zoveel mogelijk zonne-energie op daken te realiseren.

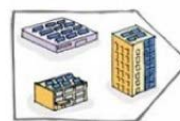
De gemeente biedt ruimte aan zonnevelden vanwege de noodzaak van de energietransitie. Zonnevelden hebben onmiskenbaar een impact op het landschap en de leefomgeving van mens en dier. Met dit beleidskader kan de gemeente beter sturen op de initiatieven voor zonnevelden.

Dit beleidskader is een opvolging van het eerdere afwegingskader 'Energie in Landschap' uit 2020, dat gebruikt is bij de eerste uitvraag voor zonnevelden. Dat kader is geëvalueerd en de geleerde lessen zijn verwerkt in dit nieuwe beleidskader.

1.2. De zonneladder

De gemeente Utrechtse Heuvelrug onderschrijft de voorkeursvolgorde van de landelijke zonneladder uit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI, 2020). Deze staan in de afbeelding hieronder. De voorkeursvolgorde betekent niet dat er pas met zonnevelden begonnen mag worden als alle andere treden (zon op dak, etc.) volledig benut zijn. De NOVI beschrijft dat overheden de voorkeuren in hun afweging moeten meenemen, maar gelijktijdig kunnen beginnen aan de verschillende opties voor zonne-energie om de opwekdoelen te halen.

Dit beleidskader is bedoeld voor initiatieven in 'trede 4'. Voor de duurzame opwek in de tredes 1, 2 en 3 lopen er andere projecten:



1. Op daken en gevels



2. Op onbenutte terreinen in bebouwd gebied



3. In landelijk gebied (waterzuiveringsinstallaties, vuilnisbelten, bermen van spoor -en autowegen)



4. Op landbouw- en natuurgronden

@NOVI

Trede 1

Om zonnepanelen op daken te stimuleren voert de gemeente het actieplan "Zon op Dak" uit.

Trede 2

Betreft in de praktijk met name het overkappen van parkeerplaatsen met zonnepanelen. De aanleg van solar carports is onderdeel van het actieplan "Zon op Dak".

Trede 3

De gemeente heeft momenteel twee lopende projecten. Voor het plaatsen van zonnepanelen langs de A12 doen we mee aan het project Opwek van Energie op Rijksvastgoed (OER). En er loopt een project dat kijkt naar de mogelijkheid om zonnepanelen te plaatsen op de voormalige vuilstortplaats bij Maarsbergen.



Projecten in deze treden worden niet verder toegelicht en vallen buiten dit beleidskader. Uit onderzoeken blijkt dat de potentie van opwek in de tredes 1 t/m 3 niet voldoende is om de doelstelling van de gemeente ten aanzien van de opwek van duurzame energie in te vullen.

De gemeente gaat zorgvuldig aan de slag met deze laatste trede binnen de zonneladder. Zonnevelden op landbouwgrond nemen veel ruimte in beslag maar kunnen tegelijkertijd ook een bijdrage leveren aan andere opgaven die in het buitengebied spelen. De gemeente wil daarom dat initiatiefnemers zoveel mogelijk functies combineren, zoals ruimte voor natuur, landbouw, of versterking van het oorspronkelijke landschap.

1.3. Doel beleidskader

Dit beleidskader geeft aan welke voorwaarden en processen van toepassing zijn op nieuwe zonnevelden in het buitengebied. Het vormt daarmee de basis om toekomstige plannen voor zonnevelden te kunnen vergunnen. Deze zijn nodig om het tussendoel van 0,08 TWh duurzame opwek in 2030 te kunnen behalen. In 2023 werden reeds twee zonnevelden vergund. Deze zijn samen goed voor 0,03 TWh duurzame opwek. Er blijft dus nog een opgaven van 0,05 TWh voor 2030 over. Dit beleidskader gaat enkel over veldopstellingen vanaf 1 MWp (staat gelijk aan ongeveer 1 hectare zonneveld).

De gemeente heeft ervoor gekozen om een gebiedsgerichte aanpak te hanteren om tot nieuwe zonnevelden te komen. Dit betekent dat het beleidskader gebruikt moet kunnen worden voor beoordeling van projecten die tot stand zijn gekomen via deze aanpak. Het beleid is zo opgesteld dat het ruimte biedt aan het gebiedsproces en het stimuleren van creatieve oplossingen. Het aantal strakke randvoorwaarden is daarom ook beperkt. Meer over de gebiedsgerichte aanpak leest u in hoofdstuk 3.1.

De gemeente wil dat de zonnevelden, naast opwek van duurzame energie, ook bijdragen aan andere opgaven zoals natuur, klimaatadaptatie of agrarische transitie. Dat is ook in lijn met de 'Zonnebrief', die de minister van Klimaat en Energie op 6 juli 2023 aan de Tweede Kamer stuurde. En de aanvullende brief die de minister van BZK op 26 oktober 2023 aan de Tweede Kamer stuurde. In deze brieven geven de ministers aan dat de opwek van zonne-energie in



veldopstellingen uit moet gaan van multifunctioneel en tijdelijk ruimtegebruik. Deze beide uitgangspunten zijn onderdeel van dit beleidskader. Ook sluit het aan bij de provinciale gebiedsaanpak voor het landelijk gebied, het zogenaamde Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG). Het beleidskader geeft richting aan de vraag welke functiecombinaties mogelijk zijn en in welke gebieden een dergelijk project kansrijk is. De daadwerkelijke uitwerking van de gebiedsgerichte aanpak is geen onderdeel van het beleidskader.

Het beleidskader kent een drietal belangrijke doelstellingen:

- Het maken van de juiste afwegingen voor de gemeente zodra zich een initiatief voor zon-op-land aandient. Aan de hand van de criteria kan de gemeente initiatiefnemers adviseren, en initiatieven toetsen en al dan niet vergunnen.
- Het beleidskader maakt voor initiatiefnemers helder wat de gemeente verwacht van zonnevelden en welke projecten kansrijk zijn. Daarbij kan het initiatief bij verschillende partijen vandaan komen, zoals van een grondeigenaar, groep omwonenden, projectontwikkelaar, energiecoöperatie of zelfs de gemeente.
- Het beleidskader maakt voor de omgeving (omwonenden, belanghebbenden) duidelijk wat zij kunnen verwachten op het gebied van zonnevelden, welke gebieden hiervoor kansrijk zijn en hoe zij kunnen deelnemen aan het initiatief en de planontwikkeling ervan.

Het beleidskader is een aanvulling op landelijke wet- en regelgeving op het gebied van natuur en veiligheid (o.a. Omgevingswet) en vervangt deze uiteraard niet.

1.4. Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft welke voorwaarden en kaders er gelden voor zonnevelden in de Utrechtse Heuvelrug. In hoofdstuk 2.1 beschrijven we de algemene voorwaarden waaraan ieder initiatief voor een zonneveld moet voldoen. In hoofdstuk 2.2 gaan we in op de kansen ten aanzien van multifunctioneel grondgebruik. Hoofdstuk 3 gaat in op de voorwaarden die gelden ten aanzien van het proces voor de totstandkoming van het zonneveld. Eerst lichten we dit proces algemeen toe en beschrijven we de methode van de gebiedsgerichte aanpak. Daarna benoemen we de voorwaarden die gelden ten aanzien van de procesparticipatie en financiële participatie. Tenslotte beschrijven we de verschillende gebieden van de gemeente Utrechtse Heuvelrug en komen de kansen en mogelijkheden voor zonnevelden in deze gebieden aan bod.

Voorwaarden zonnevelden

Voor alle zonnevelden gelden de algemene voorwaarden zoals toegelicht onder hoofdstuk 2.1. Multifunctioneel ruimtegebruik is verplicht. Dit betekent dat het zonneveld ten minste aan één extra opgave bijdraagt. De mogelijkheden waaruit gekozen kan worden, staan beschreven in hoofdstuk 2.2. Het is niet noodzakelijk dat het zonneveld aan al deze opgaven bijdraagt.

2.1. Algemene voorwaarden

Multifunctioneel ruimtegebruik is verplicht

Initiatieven voor de opwek van zonne-energie worden op basis van multifunctioneel ruimtegebruik uitgevoerd. Bij een multifunctioneel initiatief wordt de ruimte onder en/of tussen de panelen ook voor een andere functie benut. Over de kansen en mogelijkheden met betrekking tot multifunctioneel ruimtegebruik leest u meer in hoofdstuk 2.2. Het is verplicht dat het zonneveld ten minste aan één extra opgave bijdraagt. Maar het is ook mogelijk dat er aan meerdere opgaven wordt bijgedragen. De bijdrage aan de andere opgave(n) (naast energieopwekking) moet substantieel zijn. De minimumeisen om als substantieel aangemerkt te worden, zijn uitgewerkt in hoofdstuk 2.2.

Landschappelijke kwaliteit

Landschappelijke kwaliteit is altijd maatwerk. De gemeente vraagt initiatiefnemers een landschappelijk inpassingsplan op te stellen en hierbij belanghebbenden te betrekken. Het landschapsplan bevat een beschrijving en analyse van het bestaande landschap, inclusief bestaande kwaliteiten en de beoogde toekomstige kwaliteiten. In het landschapsplan moet op basis van de bovenstaande analyse een voorstel worden gedaan voor de wijze waarop het zonneveld op de minst bezwarende wijze kan worden ingepast. In open agrarisch gebied is het makkelijker om een zonneveld in te passen dan in kleinschalig landschap. In het kleinschalige landschap dient de schaal/oppervlak van het zonneveld aansluitend te zijn op de kavelgrootte. Grotere zonnevelden zijn te realiseren door enkele naast elkaar gelegen kavels te gebruiken. De samenvoeging moet zo plaatsvinden dat die niet strijdig is met de beleefbare kleinschaligheid van het landschap.

Ecologische kwaliteit

Ecologische kwaliteit is een belangrijk aspect in het kader van de gewenste natuurontwikkeling in de hele gemeente. Hier gaat het om biodiversiteit, bodemkwaliteit en het vergroten van het natuurareaal. De uitwerking hiervan is maatwerk, omdat het locatiespecifiek is. Voor ieder zonneveld geldt dat de impact van het project op de ecologische kwaliteit inzichtelijk gemaakt moet worden en dat het project niet tot een verslechtering van de ecologische kwaliteit mag leiden.

Dat leidt tot de volgende minimumeisen voor zonnevelden:

1. Er dient een inrichtings- en beheerplan te worden opgesteld. Het plan bevat minimaal de volgende onderdelen:

- beschrijving van de huidige ecologische kwaliteit van het projectgebied door middel van een 0-meting;
- doelstellingen voor behoud (en eventueel versterking) van de bodem-, water en biodiversiteit (ecologische kwaliteit);
- wijze van landschappelijke inpassing en inrichting van het zonnepark (zie ook vorige paragraaf);
- de jaarlijkse onderhouds- en beheermaatregelen (beheerplan) waarin onder andere het maairegime wordt beschreven;
- beschrijving hoe de monitoring wordt uitgevoerd;
- maatregelen die genomen kunnen worden indien uit monitoring blijkt dat doelstellingen voor bodem- en ecologische kwaliteit niet behaald worden.

2. Er dient sprake te zijn van minimaal 25% open ruimte tussen de pv-panelen van de grondgebonden zon-pv-opstelling. Het doel hiervan is om verdroging door verminderde zon- en regeninval of verslechtering van bodemecologie te voorkomen. Het is van belang dat er voldoende regenwater en zonlicht de bodem kan bereiken.



3. De bodemkwaliteit (organische stof en bodemleven) mag niet verslechteren. Er dient een bodemkwaliteitsonderzoek te worden aangeleverd waaruit blijkt:

- wat de bodemkwaliteit ter plaatse is;
- wat de te verwachten effecten op de bodemkwaliteit en het grondwater zijn ten gevolge van de oriëntatie van de opstelling;
- op welke wijze deze te verwachten negatieve effecten dienen te worden bewaakt en of afgesproken verbeterdoelstellingen worden behaald (monitoring);
- welke maatregelen worden getroffen om verslechtering van de bodemkwaliteit te voorkomen of tegen te gaan.

4. Er dient een ecologisch onderzoek te worden aangeleverd waaruit blijkt:

- wat de huidige ecologische kwaliteit van het projectgebied is;
- wat de te verwachten effecten op de flora en fauna zijn ten gevolge van de oriëntatie van de opstelling;
- hoe het zonnepark beheerd gaat worden en welke maatregelen genomen worden om achteruitgang te voorkomen of hoe beheer zal bijdragen aan verbetering van de ecologische waarden (de afgesproken verbeterdoelstellingen);
- op welke wijze te verwachten negatieve effecten dienen te worden bewaakt en/of te verwachten verbeterdoelstellingen worden gehaald (monitoring);
- welke maatregelen worden getroffen om verslechtering van de ecologische waarden te voorkomen of tegen te gaan.

De monitoringsrapportages moeten bij de gemeente worden aangeleverd. De kosten voor beheer en jaarlijkse monitoring zijn voor rekening van vergunninghouder van het zonnepark. Ook de extra kosten als gevolg van aanvullende maatregelen als uit de monitoring blijkt dat de bodem-, water- en ecologische kwaliteit achteruitgaat zijn voor rekening van vergunninghouder.

Er is veel mogelijk om meer natuurwaarde in zonneparken te krijgen. We streven naar natuurinclusieve zonnevelden. Dit betekent onder andere dat er ruimte wordt gemaakt voor trek- en foerageroutes en verblijfplaatsen van dieren, voor passende vegetatie en dat barrièrewerking wordt voorkomen. En dat (bij voorkeur) inheemse en gebiedseigen vegetatie wordt toegepast. Voor kansen en mogelijkheden verwijzen we naar hoofdstuk 2.2.

Hoge natuurwaarden en agrarisch gebruik van de grond gaan soms samen, maar de combinatie is niet altijd mogelijk of wenselijk. In het geval van bijvoorbeeld agri-pv-projecten¹ gelden daarom alleen de minimumeisen ten aanzien van natuur en ecologie.

Zonnevelden zijn niet toegestaan in Natura 2000-gebieden. In NNN-gebieden gelden veel beperkingen en dient natuur altijd op de eerste plaats te komen, waardoor hier vrijwel geen kansen liggen voor zonnevelden. De onderstaande kaart toont de ligging van NNN-gebieden en groene contour gebieden in onze gemeente. Op deze plekken zijn zonnevelden niet kansrijk.

Cultuurhistorie

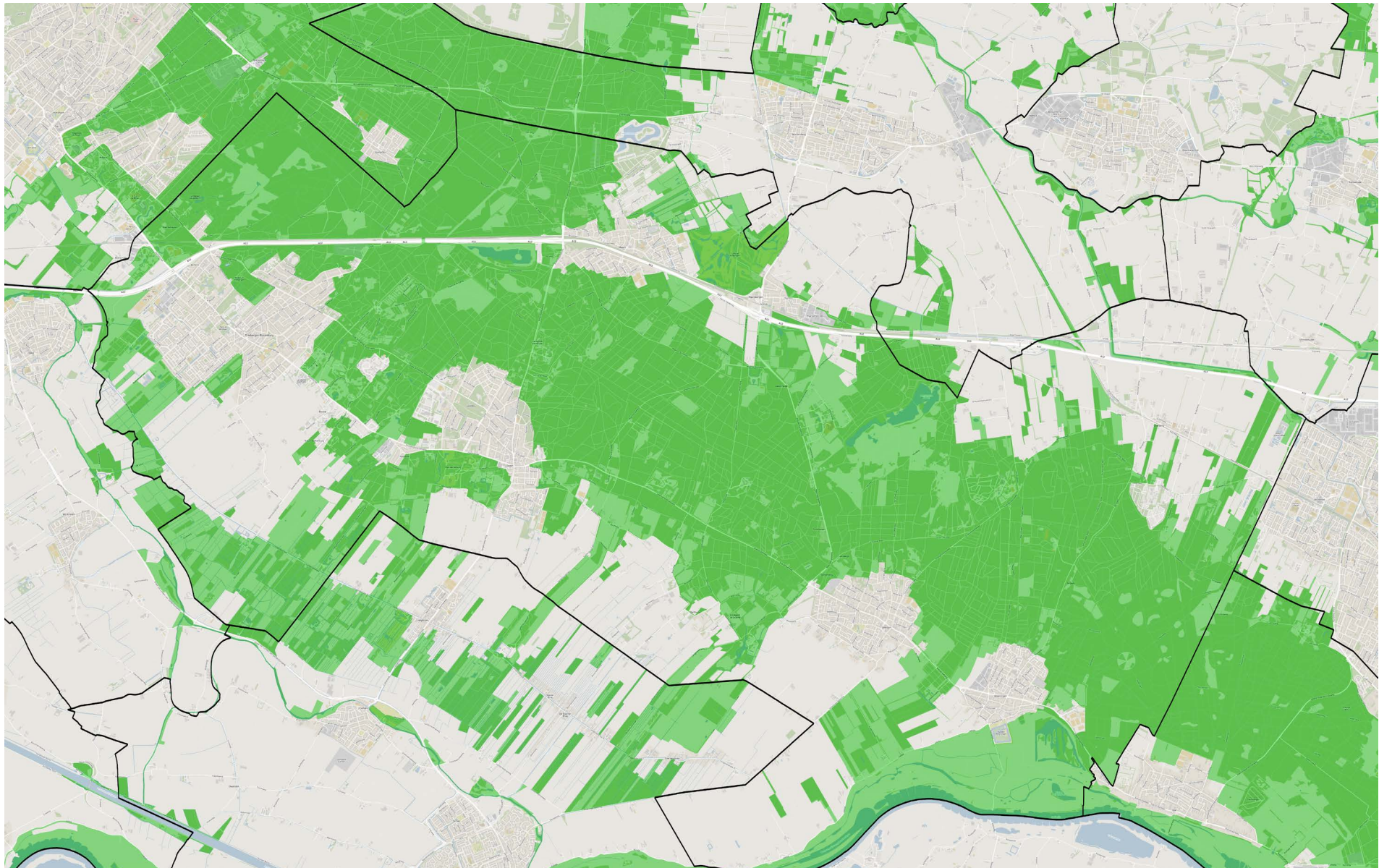
Verspreid door de gehele gemeente bevinden zich tientallen plekken en ensembles met bijzondere cultuurhistorische waarde. Bestaande waardevolle cultuurhistorische locaties mogen niet worden aangetast. Maar er zijn ook plekken waar de cultuurhistorische waarde beter zichtbaar gemaakt kan worden. Denk bijvoorbeeld aan het herstellen van oude waterlopen, het toevoegen van kleine landschapselementen en het benutten en zichtbaar maken van het reliëf in het landschap. Zonnevelden moeten met zorg worden ingepast in het landschap, om de cultuurhistorische waarden zo min mogelijk aan te tasten. Dit is altijd maatwerk. Zonnevelden zijn niet toegestaan in het aanzicht van beschermde stads- en dorpsgezichten of op engen.

Archeologie

De wijze van fundering en afwatering is conform Bouwbesluit en borgt de instandhouding en conservering van de aanwezige archeologie, zoals vastgelegd in het gemeentelijke archeologiebeleid. De initiatiefnemer geeft aan hoe rekening gehouden wordt met de archeologische verwachtingswaarde. Archeologische waarden mogen niet aangetast worden. Zonnevelden zijn niet toegestaan op grafheuvels.

¹ *Agriculture photovoltaics, een concept waarbij agrarische activiteiten worden gecombineerd met duurzame elektriciteitsopwekking in de vorm van zonnepanelen op hetzelfde perceel.*





Figuur 1. Kaart van Natuur Netwerk Nederland (NNN) gebieden (groene kleur) binnen gemeente Utrechtse Heuvelrug.



Recreatie

Mede door de waardevolle cultuurhistorie en aanwezige natuur in de gemeente is er veel recreatie aanwezig op de Heuvelrug. Zoals onder het kopje 'cultuurhistorie' is aangegeven dienen zonnevelden met zorg te worden ingepast in het landschap, om de cultuurhistorische waarden zo min mogelijk aan te tasten. Deze landschappelijke kwaliteit en cultuurhistorische waarden zijn van groot belang voor recreatie. Maar een zonneveld kan ook kansen bieden voor recreatie. Bijvoorbeeld door het plaatsen van info-borden of door rondleidingen te organiseren bij het zonneveld. Of door extra natuur en recreatiemogelijkheden (bijvoorbeeld wandelpaden, fietspaden) mogelijk te maken of te bekostigen vanuit de businesscase van het zonneveld.

Netaansluiting

Een initiatief moet rekening houden met de op dat moment geldende situatie op het elektriciteitsnet². De gemeente is voorstander van het slim gebruiken van het elektriciteitsnet. De aanleg van zonneparken kan zelfs betekenisvol bijdragen aan de vermindering van de netcongestie of zorgen voor vergroting van een efficiënter netwerkgebruik (netneutraal). Dit kan door een combinatie van levering op het net, opslag en eventueel directe levering aan de omgeving. Plannen waarbij de energie Local4Local³, of via vergelijkbare concepten, gebruikt wordt, hebben de voorkeur. In het geval er voor batterijopslag wordt gekozen zijn (brand)veiligheid en netcongestie een extra aandachtspunt. Er wordt voor deze onderdelen daarom extra advies ingewonnen bij de Veiligheidsregio Utrecht, de ODRU en de netbeheerder.

² Op moment van schrijven (maart 2024) geldt er op het hoogspanningsnet van TenneT netcongestie op teruglevering in de regio Utrecht. Dat betekent dat er op dit moment geen ruimte is voor nieuwe aansluitingen voor het transport van de opgewekte energie en er hiervoor een wachtlijst geldt. TenneT is bezig met het versterken van het net. De verwachting is dat de netcongestie voor grootschalige teruglevering rond 2029 is opgelost.

³ Lees meer over het concept Local4Local: www.local4local.nu



Tijdelijkheid

Zonnevelden zijn een tijdelijke bestemming van de grond. Dat betekent dat zonnevelden een omgevingsvergunning krijgen voor 30 jaar en dat na afloop van deze 30 jaar de panelen inclusief stellages, fundering en andere ondersteunende bouwwerken, dienen te worden verwijderd. Hierbij is het uitgangspunt dat de situatie van voor de realisatie van grondgebonden zon-pv-opstellingen wordt hersteld met uitzondering van eventuele investeringen die ten behoeve van het versterken van de landschappelijk kwaliteit zijn gedaan. De eigenaar, en haar rechtsopvolgers, is verantwoordelijk voor de verwijdering en het hergebruik van de zonnepanelen op het moment dat ze niet meer in gebruik zijn. Dit volgens de regeling AEEA (afgedankte elektrische en elektronische apparatuur). Hiervoor moet een (financiële) voorziening getroffen zijn in het plan. De financiële zekerheid voor het verwijderen van de zon-pv opstelling wordt geborgd in de realisatieovereenkomst.

Circulariteit

De opgestelde zonnepanelen dienen indien mogelijk PFAS-vrij te zijn. We verwachten dat de Europese Commissie in 2025 een besluit neemt over een verbod op PFAS. Ook heeft het de voorkeur dat er circulaire zonnepanelen met het zogenaamde Cradle-to-Cradle-certificaat worden gebruikt. De gemeente is zich er echter bewust van dat circulaire zonnepanelen nog maar zeer beperkt aangeboden worden op de markt.

Wettelijke eisen

Los van gemeentelijke vereisten zullen plannen moeten voldoen aan de wettelijke bepalingen en regelgeving van landelijke en regionale overheden. Zo moeten plannen aantoonbaar voldoen aan wettelijke eisen en normen op het gebied van veiligheid en milieu. Het gaat hierbij om zaken als veiligheidsrisico's, geluidsnormen, milieurisico's, kwetsbare bestemmingen, natuurbescherming etc. Ook mogen plannen niet schadelijk zijn voor de gezondheid van mens en dier.

2.2. Koppeling met andere opgaven

De koppeling met andere opgaven geldt als een verplichting voor zonnevelden. Zonnevelden zijn alleen mogelijk als deze in combinatie met andere functies worden toegepast. We zien verschillende koppelkansen om de opwek van duurzame energie te verbinden met bijvoorbeeld natuur, landbouw of waterberging. Zo kan de opwek van zonne-energie bijdragen aan het verbinden van natuurgebieden, een overgangsgebied vormen tussen bos en agrarisch gebruik of vernatting en agrarisch gebruik. Het kan daarmee een bijdrage leveren aan een toekomstbestendig verdienmodel van agrarische gronden of natuurgronden in een groter gebied.

De kern van de koppeling met andere opgaven zit in het multifunctioneel gebruik van de grond en daarmee het creëren van meerwaarde. Wat deze meerwaarde is, hangt af van de exacte locatie en hoe het gebruik wordt gecombineerd met de opwek van zonne-energie. Van belang is daarbij dat de tweede functie, naast energieopwekking, een substantiële functie vormt. Wij zien drie mogelijkheden voor meervoudig grondgebruik: agrarisch, natuur en klimaatadaptatie. Deze drie mogelijkheden worden hieronder verder toegelicht. Koppeling van het zonneveld aan één van deze opties is verplicht; een koppeling aan meerdere opgaven is toegestaan.

Agrarisch

Het zonneveld is onderdeel van de agrarische bedrijfsvoering. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan verticale panelen in combinatie met gras of andere gewassen, stroteelt, zonnepanelen als bescherming voor zacht fruit of andere gewassen, of het houden van kippen of schapen onder de panelen. In alle gevallen mag de bodemkwaliteit niet verslechteren. Bij de keuze voor agrarisch als gecombineerde opgave geldt de minimumeis dat ten minste 66% van het oppervlak van het oorspronkelijk beschikbaar agrarisch perceel, na constructie van het agri-pv-systeem, bruikbaar blijft voor agrarische activiteiten. Voor een extra toelichting hierop verwijzen we naar de bijlage over agri-pv van Holland Solar.

Natuur

Bij de keuze voor natuur als koppelkans, is de eis dat de bestaande ecologische waarden niet alleen behouden blijven, maar dat het zonneveld de natuurwaarden in het gebied ook vergroot. Het zonneveld ondersteunt natuurontwikkeling. Er wordt niet alleen gekeken naar de huidige ecologische kwaliteit, maar naar de ecologische potentie van het perceel en het omliggende gebied waar het perceel invloed op heeft. Er is veel mogelijk om meer natuurwaarde in zonneparken te krijgen. Belangrijke aspecten daarin zijn lichtinstraling op de bodem en vegetatiebeheer. Dit geldt ook voor de mogelijkheden voor verschillende dieren om beschermd te leven of juist te passeren. Zonnepanelen aan de randen van ecologische verbindingzones kunnen een buffer vormen voor andere functies. Er bestaan diverse richtlijnen voor natuurinclusieve zonneparken, zoals het EcoCertified Solar Label van Wageningen University & Researchcentre (nog in ontwikkeling) en Nature Inclusive Solar Parks van KIWA. Het hebben van een dergelijk keurmerk is niet verplicht, maar deze keurmerken kunnen wel als hulpmiddel gebruikt worden om tot een natuurinclusief zonneveld te komen.

Bij de keuze voor natuur als gecombineerde opgave is een bodemlichttoets verplicht. Daarnaast moet aangetoond worden dat de ecologische waarde van het perceel en/of het omliggende gebied verbetert door de komst van het zonneveld. Dit gebeurt aan de hand van een keuze voor (minimaal) drie doelsoorten waarvoor het leefgebied verbetert door de komst van het zonneveld. Voor de doelsoorten kan gekozen worden uit de lijst van icoonsoorten⁴ van de provincie Utrecht. De keuze van de icoonsoorten moet overlegd worden met de gemeentelijke ecoloog. Dit alles wordt uitgewerkt in het ecologische onderzoek dat beschreven is onder hoofdstuk 2.1.

⁴ www.provincie-utrecht.nl/sites/default/files/2020-03/41_icoonsoorten.pdf



Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie betreft het nemen van maatregelen om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan. Door klimaatverandering zijn er steeds vaker periodes van droogte, maar tegelijkertijd is er ook vaker wateroverlast. Mogelijke maatregelen zijn bijvoorbeeld het verhogen van de grondwaterstand om het water niet onnodig snel te laten afvloeien en om natuurontwikkeling te stimuleren. Op andere plekken kunnen waterschappen waterbergingsgebieden aanwijzen. Een waterbergingsgebied is een gebied dat dient om tijdelijk water te bergen⁵, om overstromingen of andere wateroverlast te voorkomen. Al deze maatregelen worden genomen om verdroging, watertekorten of wateroverlast tegen te gaan. Zonnevelden bieden een koppelkans om gebieden voor deze functie in te richten, bijvoorbeeld wanneer het agrarisch gebruik niet meer, of minder goed, mogelijk is na het nemen van de maatregelen. Bij de keuze voor klimaatadaptatie als gecombineerde opgave is een positief advies van het waterschap verplicht.

Naast bovenstaande opties is het mogelijk dat het zonneveld nog aan andere, extra thema's bijdraagt, zoals bijvoorbeeld recreatie. De behoefte aan dergelijke combinaties moet blijken tijdens het gebiedsproces dat doorlopen wordt. Welke combinatie van multifunctioneel ruimtegebruik de grootste meerwaarde biedt, is locatiespecifiek.

Hieronder en hiernaast zijn enkele voorbeelden te zien waarbij een zonneveld succesvol wordt gecombineerd met een andere functie.



www.ltonoord.nl

Zonneproject den Heuvel: Weiland met verticale panelen.



Zonnepark Laarberg op regionaal bedrijventerrein Laarberg in Groenlo, gemeente Oost Gelre.

Zonnepark Laarberg: Zonnepanelen in combinatie met natuurontwikkeling en waterberging.



Ontwerp: Mirel Enserink/WUR voor Energietuinen NL

Energietuin Assen: combineert zonnepanelen met een variatie aan beplanting, wandelroutes, picknickplekken, uitzichtpunten en educatie.



H+N+S Landschapsarchitecten, Amersfoort (2017)

Zonneveld met ecologische waarde door extensieve plaatsing van panelen en aanleg van ecologische structuren.

⁵ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Berging_\(water\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Berging_(water))



Het proces

3.1. Gebiedsgerichte aanpak

Het zoeken naar geschikte plekken voor zon op land vraagt om het afwegen van meerdere belangen. We kiezen ervoor om dit te doen via een integrale gebiedsgerichte aanpak. Een gebiedsgerichte aanpak is een methode waarin een gebied centraal staat en niet één sectorale opgave (zoals de opwek van duurzame energie). Het is een procesmatige werkwijze waarbij de kenmerken, opgaven en mogelijkheden van een gebied centraal staan. Tijdens dit proces worden de verschillende opgaven van een gebied verkend, samen met betrokken stakeholders. In een gebiedsgerichte aanpak worden de kracht en de kennis uit het gebied zelf benut. Hiervoor is het belangrijk dat alle stakeholders dezelfde taal spreken, elkaars doelstellingen begrijpen en dit vertalen naar gezamenlijke doelstellingen. Dit is een participatief proces waarin stakeholders gezamenlijk tot oplossingen komen voor de verschillende opgaven. Deze vorm van participatie kan worden gezien als co-creatie.

De gemeente kan verschillende rollen op zich nemen. Dat kan een initiërende en trekkende rol zijn, maar het is ook denkbaar dat een andere partij de initiërende en trekkende rol heeft, en dat de gemeente deelneemt aan het proces als één van de stakeholders. Welke rol de gemeente ook heeft in het proces, de uiteindelijke formele besluitvorming over ruimtelijke projecten gaat altijd langs de democratische route van de gemeenteraad.

Het gebied kan een gedeelte van een gemeente zijn, maar ook meerdere gemeenten omvatten. Voorbeelden van de afbakening van een gebied zijn een landschapstype, een dominante functie of opgave, de status van het elektriciteitsnet of een administratieve grens. Vanuit een gebiedsafbakening wordt bekeken welke andere opgaven in een gebied spelen. De combinatie en afweging van maatschappelijke opgaven en de ruimtelijke consequenties hiervan zijn onderdeel van dit proces. Belangrijk is dat elk gebied een eigen identiteit heeft met eigen sterktes, zwaktes, opgaven en voorkeuren.

Om de opgave van de gemeente (met betrekking tot opwek van duurzame energie) in te vullen zal er in meerdere gebieden een aanpak moeten worden gestart. Deze gebiedsprocessen hoeven niet allemaal tegelijk te starten. Omdat de integrale gebiedsgerichte aanpak een nieuwe methode betreft, is er juist ruimte nodig om te leren wat werkt en wat niet. De eventuele keuze voor de gebieden en de rol van de gemeente is voor nadere uitwerking.

3.2. Stappenplan

Het realiseren van een zonneveld door middel van een gebiedsgerichte aanpak kan een wat onduidelijk proces lijken. Dat komt mede doordat aan het begin van het gebiedsproces nog niet duidelijk is wat de opgaven binnen het gebied zijn en wat de uitkomst gaat zijn. Wel is het mogelijk om binnen een gebiedsgerichte aanpak verschillende stappen te onderscheiden die opgaan voor alle gebiedsprocessen en die nodig zijn om met en voor een gebied tot een plan te komen. Onderstaand stappenplan geeft een overzicht van alle stappen in het proces van de start van een gebiedsproces tot de besluitvorming en vergunningverlening hierover. Dit is de route die gevolgd dient te worden voor een initiatief met een zonneveld. Een gebiedsgerichte aanpak kan ook leiden tot een andersoortig initiatief, zonder energieopwekking. Zo'n initiatief valt buiten de scope van dit beleidskader.



Fase	Beschrijving
Gebiedsproces	De initiatiefnemer selecteert een gebied waar een gebiedsaanpak wordt gestart rond het thema energie. De initiatiefnemer kan bijvoorbeeld een grondeigenaar, ontwikkelaar, energiecoöperatie, groep inwoners of de gemeente zijn.
	De initiatiefnemer betreft relevante stakeholders die met het proces aan de slag willen. Eventueel vormt men een klankbordgroep, bestaande uit een brede groep van zowel bewoners als andere partijen uit het gebied. De gemeente is betrokken als één van de stakeholders en/ of als initiatiefnemer.
	Er wordt gezamenlijk een inventarisatie gemaakt van de huidige situatie van het gebied en de gebiedsopgaven. Ook is het van belang een overzicht te maken van alle projecten en processen die plaatsvinden in een gebied om te voorkomen dat er overlap ontstaat.
	Het gewenste toekomstbeeld/visie wordt gezamenlijk geformuleerd: waar werken we met de gebiedsgerichte aanpak naar toe?
	Vertalen van het toekomstbeeld naar een gebiedsplan/ gebiedsagenda met daarin ideeën voor projecten/plannen.
Planontwikkeling	De initiatiefnemer werkt het voorstel voor een project uit, samen met de omgeving.
	De initiatiefnemer meldt zich bij de gemeente en dient het ruimtelijk initiatief in.
Eerste toetsing	Beoordeling van de gemeente over planopzet (intaketafel). De gemeente geeft voorwaarden en aandachtspunten aan voor de betreffende locatie, met oog op dit beleidskader en de wettelijke regels.
	Het college informeert de gemeenteraad over het ingediende plan.

Fase	Beschrijving
Uitwerking	De initiatiefnemer werkt het voorstel verder uit (samen met de omgeving). Ook worden de benodigde onderzoeken uitgevoerd.
	De initiatiefnemer bespreekt het uitgewerkte plan met de gemeente (Omgevingstafel).
	De gemeente stelt een 'referentievergunning' op voor het ambtelijk geaccordeerde plan (uitkomst Omgevingstafel)
Besluitvorming	Het college neemt een besluit over de referentievergunning en vraagt de gemeenteraad hierover een (bindend) advies te geven.
Vergunning	De initiatiefnemer vraagt een omgevingsvergunning (met buitenplanse omgevingsplanactiviteit) aan.
	Uitvoeren van de Bibob-procedure om de integriteit van de vergunningaanvrager te beoordelen.
	De gemeente verleent de vergunning via de reguliere procedure als de aanvraag overeenstemt met de stukken behorende bij de referentievergunning.
Bezwaar en beroep	Tegen de verleende vergunning kan bezwaar worden gemaakt bij de commissie bezwaarschriften.
	Indien bezwaar is gemaakt neemt de gemeente, na ontvangst van het advies van de bezwaarschriftencommissie, een beslissing op bezwaar.
	Mogelijkheid tot beroep bij de rechtbank en evt. hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.



3.3 Procesparticipatie

De gemeente hecht een groot belang aan zinvolle participatiemogelijkheden voor lokale belanghebbenden onder wie inwoners. In het geval van een gebiedsgerichte aanpak is er sprake van een verregaande vorm van participatie die als co-creatie kan worden beschouwd. De initiatiefnemer ontwikkelt het plan in samenspraak met de omwonenden en andere belanghebbende partijen. Het participatiebeleid van de gemeente geldt hierbij als leidraad.

Wie de omwonenden en de belanghebbenden zijn, kan gedurende de gebiedsgerichte aanpak veranderen. Als gedurende het proces het plan zich op specifieke locaties toespitst, is het extra belangrijk de direct omwonenden een stem te geven. Omwonenden zijn in ieder geval degenen van wie het perceel grenst aan het zonnenveld en degenen die vanaf hun perceel zicht hebben op het zonnenveld. Dit kunnen ook bewoners buiten de gemeentegrenzen van de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn. Ook andere belanghebbenden, zoals bedrijven, maatschappelijke organisaties en groene groepen uit de omgeving dienen te worden betrokken. Daarbij dient ook aandacht te zijn voor groepen die zich minder snel melden bij plannen en projecten, zoals bijvoorbeeld jongeren. Om tijdens de participatie de impact op de omgeving in beeld te brengen dient de initiatiefnemer gebruik te maken van visualisaties.

De initiatiefnemer legt vast met welke omwonenden en andere belanghebbenden er gesproken is en op welk moment (participatieverslag). Het participatieverslag legt de ideeën en wensen die ingebracht zijn vast. Wat er met de ideeën en wensen gebeurt, wordt teruggekoppeld aan de betrokkenen. Bij het indienen van een ruimtelijk initiatief beschrijft de initiatiefnemer welke acties wat betreft procesparticipatie al zijn uitgevoerd en welke acties op welk moment in het vervolgproces nog aan bod komen (participatieplan).

3.4. Financiële participatie

De gemeente onderschrijft het streven naar (minimaal) 50% lokaal eigendom of financieel profijt voor de lokale omgeving, zoals benoemd in het Landelijk Klimaatakkoord 2019. Het doel hiervan is het realiseren van zowel substantieel lokaal economisch eigenaarschap als lokale zeggenschap. Daarmee worden de lusten en lasten in balans gebracht.

Verplicht is dat de initiatiefnemer zich moet inspannen voor een zonnenveld dat voor (minstens) 50% in lokaal eigendom en zeggenschap is. Mocht dit om redenen die buiten de invloedssfeer liggen van de initiatiefnemer niet in voldoende mate lukken dan eist de gemeente Utrechtse Heuvelrug een andere vorm waarin lokaal wordt geprofiteerd van de rekenen, en lokaal zeggenschap (voor nabije inwoners en bedrijven) geregeld is.

Voor de verschillende mogelijke vormen van deze financiële participatie verwijzen we naar de participatiewaier uit het Klimaatakkoord. De exacte invulling van de financiële participatie kan per project verschillen. We hanteren daarbij wel een voorkeursvolgorde zoals beschreven in de tabel op de volgende pagina. In de praktijk wordt meestal een mix van deze vormen toegepast. De vormen zijn:

Mede-eigenaarschap

Omwonenden profiteren mee als mede-eigenaar van een wind- of zonneproject, via een vereniging of coöperatie.

Financiële deelneming

Omwonenden nemen risicodragend deel aan een project, bijvoorbeeld door aandelen, certificaten of obligaties.

Omgevingsfonds

Een deel van de opbrengsten komt ten goede aan maatschappelijke doelen in de buurt, zoals een sportclub of een wijkvereniging.

Omwonendenregeling

Direct omwonenden ontvangen voordeel, bijvoorbeeld in de vorm van verduurzaming van hun woning of korting op groene stroom.



Het is van belang om bij de keuze voor de participatie-optie(s) rekening te houden met mensen met een smalle beurs. Niet iedereen heeft de mogelijkheid om geld te investeren. Het inzetten van een omgevingsfonds, als onderdeel van de mix aan participatievormen, lijkt hiervoor de meest kansrijke mogelijkheid. Om deze reden is het instellen van een omgevingsfonds verplicht indien het project niet voor (minstens) 50% in lokaal eigendom is. Wanneer het omgevingsfonds als primaire vorm van financiële participatie wordt aangewezen, hanteert de sector een richtbedrag van € 0,40-0,50 per megawattuur (MWh) per jaar.

Het liefst wordt in een zo vroeg mogelijke fase gewerkt met een coöperatie van lokale inwoners, bedrijven en andere partijen. Dit hoeft niet per definitie een energiecoöperatie te zijn maar kan ook andere organisatie zijn die openstaat voor een grotere groep inwoners en/of bedrijven van binnen gemeente Utrechtse Heuvelrug. Een project kan dus niet enkel door een handvol lokale bedrijven worden gedragen zonder andere inwoners en bedrijven de kans te geven financieel deel te nemen.

De initiatiefnemer moet de manier waarop hij de financiële participatie wil vormgeven onderbouwen met een plan voor financiële participatie. In dit plan staat voor welke vorm(en) van financiële participatie er wordt gekozen en waarom. De vorm(en) van financiële participatie dienen aan te sluiten bij de wensen van de omwonenden en belanghebbenden. Ook het financieel laten participeren van inwoners die niet de financiële ruimte hebben om te investeren, wordt gewaardeerd. Dit is terug te zien in onderstaande voorkeursvolgorde, waarbij meerdere combinaties mogelijk zijn. De voorkeursvolgorde is gebaseerd op de combinatie van de aspecten: (lokale) betrokkenheid, zeggenschap en (financieel) profijt. De opgewekte stroom wordt met certificaat van oorsprong op de markt aangeboden.

Voorkeursopties in volgorde van prioriteit en waardering:

Voorkeur	Optie
1	Volledig eigendom lokale energie coöperatie
2	Gedeeltelijk eigendom lokale energie coöperatie
3	Omgevingsfonds*
4	Aandelen**
5	Obligaties**
6	Lokale stroom met korting verkocht
7	Omwonendenregeling
8	Lokaal eigendom met één eigenaar
9	Eigendom van buiten Utrechtse Heuvelrug

Uitzonderingen

Bij agri-pv-projecten wordt de grond onder en/of tussen de zonnepanelen nog steeds agrarisch gebruikt. Bij deze projecten is financiële participatie niet noodzakelijk. Samenwerken met een energiecoöperatie mag natuurlijk wel.

* Het omgevingsfonds dient zich specifiek te richten op het gebied waar het zonneveld ligt. De verbondenheid wordt lager naarmate het gebied groter wordt.

** Deze moeten in handen zijn van inwoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. De betrokkenheid neemt af wanneer dit niet zo is.

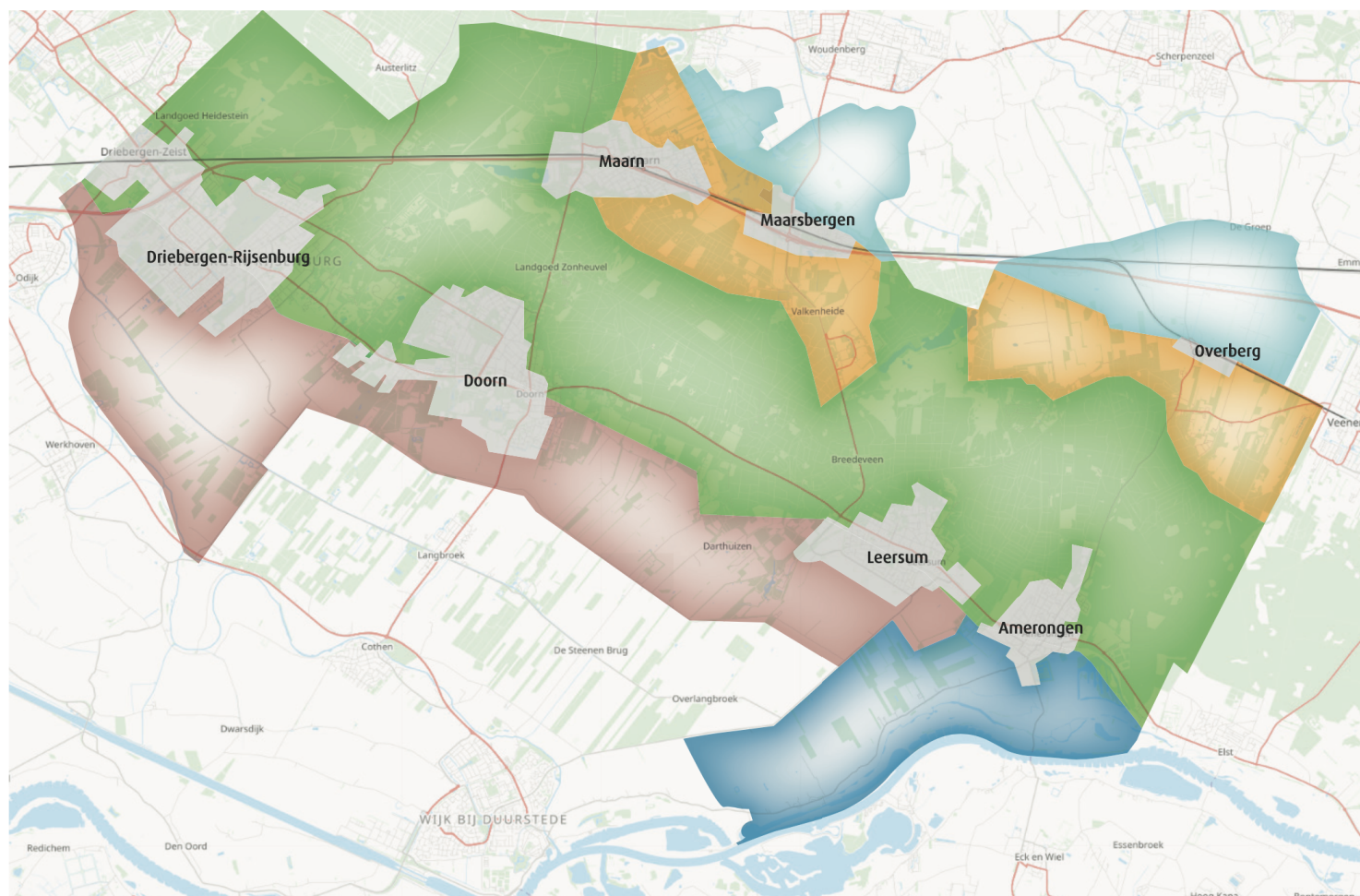


Bijlage 1

Gebiedsbeschrijvingen

Om onderscheid te maken tussen verschillende gebieden in de gemeente, en de kansen/belemmeringen die in die gebieden spelen, maken we gebruik van gebiedsbeschrijvingen. Het doel van de gebiedsbeschrijvingen is om globaal aan te geven wat de kansen zijn in de verschillende gebieden voor zonnepanelen en met welke belangen initiatiefnemers rekening moeten houden. Het geeft daarmee ook

inzicht in de aspecten waarop een toegevoegde waarde kan worden gerealiseerd in de combinatie met een zonnenveld. De indeling van gebieden is gebaseerd op de Omgevingsvisie (gemeente Utrechtse Heuvelrug). In de Omgevingsvisie staat tevens welke kansen of uitdagingen er zijn in ieder gebied. Deze zijn overgenomen in de volgende gebiedsbeschrijvingen. Wat we hier aan toegevoegd hebben, zijn de kansen die we zien met betrekking tot zonne-energie.



-  **Nederrijng gebied**
-  **De Heuvelrug**
-  **Gelderse Vallei**
-  **De Noordelijke Flank**
-  **Langbroekerwetering gebied**



Nederrijng gebied

Nabij Amerongen ligt dit typische rivierengebied met uiterwaarden, de Lekdijk, binnendijkse agrarische gronden en het veer van Amerongen naar Eck en Wiel. De uiterwaarden omvatten een natuurgebied met beschermde Natura 2000-status met graslanden, zeer oude meidoornhagen, knotwilgen, bosjes, en een geïsoleerde oude riviertak.

Binnendijks strekt zich tot aan de Amerongerwetering een fraai, open, agrarisch gebied uit met rechte kavelstroken – waarschijnlijk al in de tiende of elfde eeuw ontgonnen – afgewisseld door kleine stukken bos. Hier bevinden zich historische boerderijen, kasteel Natewisch, landgoed Kolland en landgoed Zuylestein. Met hun fraaie eikenlanen, essenhakhoutbosjes en populierenrijen trekken de landgoederen veel wandelaars. Aan de grens van het dorp Amerongen ligt een aantal voormalige tabaksschuren.

Op locaties met Natura 2000-status zijn zonnevelden uitgesloten. Op locaties met NNN status zijn zonnevelden vrijwel uitgesloten. Daarnaast zijn zonnevelden niet toegestaan in het aanzicht van het beschermde dorpsgezicht van Amerongen.

Meekoppelkansen Nederrijng gebied

- Vanwege de aanwezigheid van beschermd Natura 2000-gebied en de negatieve effecten van stikstof-uitstoot heeft de transitie naar een duurzame en circulaire bedrijfsvoering voor de agrarische sector hier meer urgentie. Kwetsbare natuur in het gebied willen we extra beschermen en versterken, als onderdeel van de provinciale aanpak.
- Het binnendijkse gebied leent zich voor het opslaan van water als buffer voor tijden van droogte.
- Behoud en versterking van de natuur en biodiversiteit staan voorop. Binnendijks zien we ruimte voor de aanleg van nieuw bos voor kleinschalige recreatie en voedselproductie en voor het terugbrengen van kleine landschapselementen.
- In het binnendijkse gebied zien we mogelijkheden voor recreatie, mits deze extensief is en weinig tot geen negatieve impact heeft op de natuur. Ook zetten we voor wat betreft de Lekdijk zelf in op een verschuiving in gebruik: van doorgaand verkeer naar (recreatief) fietsverkeer. Dit kan bijvoorbeeld door recreatief medegebruik mogelijk te maken bij het zonneveld of recreatieve fiets-/ wandelverbindingen toe te voegen aan de zonnevelden.



De Heuvelrug

De stuwwal die zich uitstrekt van Huizen tot Rhenen is op veel plekken in onze gemeente meer dan zestig meter hoog. Dit zorgt voor spectaculaire hoogteverschillen en uitzichten. Het gebied bestaat grotendeels uit bos en maakt onderdeel uit van het Natuur Netwerk Nederland (NNN). Daardoor zijn de kansen voor een zonneveld in dit gebied nagenoeg uitgesloten.

Gelderse Vallei

Het noordoostelijke deel van de gemeente maakt deel uit van de Gelderse Vallei. Dit laaggelegen gebied heeft een afwisselend landschap van weidegebied en kleine bos-en heidegebieden. In dit gebied zijn veel agrarische ondernemers met grotere, intensieve bedrijven gevestigd en is landbouw de hoofdfunctie. De aanwezigheid van kwel, waterlopen als de Heigraaf, en de overgang van hoog naar laag, van droog naar nat, maken dat dit gebied waardevol is voor de biodiversiteit. De verkavelingsstructuur is nu eens regelmatig in lange stroken en dan weer onregelmatig van vorm. Van oorsprong was het landschap hier deels halfopen. In het oostelijke deel ligt het erfgoed van de Grebbelinie en De Groep, beide beschermd als rijksmonument. In De Groep zijn boerderijen te vinden die na de Tweede Wereldoorlog gebouwd zijn ter vervanging van boerderijen die vanwege de inwerkingtreding van de Grebbelinie waren verwijderd.

Meekoppelkansen Gelderse Vallei

- We zetten in op vergroting van de biodiversiteit door het aanleggen van ecologische verbindingzones en het terugbrengen van kleine landschapselementen zoals erfscheidingen en houtopstanden. Deze kunnen onderdeel zijn van een zonneveld.
- We zien hier ruimte voor uitbreiding van de recreatiemogelijkheden.
- We zetten ons in voor behoud en versterking van de cultuurhistorische waarden in dit gebied.
- We willen hier het hemelwater meer en beter laten infiltreren. Ook bieden we ruimte aan opvangmogelijkheden zodat land minder gevoelig wordt voor droogte en extreme buien en boeren in droge periodes minder hoeven te beregenen.
- De gewenste omslag naar een circulaire, natuurinclusieve, klimaatneutrale en diervriendelijke landbouw is hier een flinke operatie met veel afhankelijkheden van hogere overheden. We bieden de ruimte aan de benodigde aanpassingen en gaan hier actief over in gesprek met agrariërs en partners.

De noordelijke flank

Deze smalle overgangszones tussen de heuvelrug en de Gelderse Vallei kent een kleinschalig landschap met bos, weiden en verspreid liggende boerderijen. In het westelijke deel is de kavelstructuur onregelmatig, terwijl in de oostelijke helft juist langgerekte regelmatige kavelcomplexen te vinden zijn. De agrarische bedrijven in het gebied zijn overwegend klein van schaal. Het gebied wordt doorsneden door de snelweg A12 en de spoorlijn Utrecht-Arnhem.

Met name de overgang van bos naar open gebied en de aanwezigheid van kwel van de heuvelrug maakt dat dit een waardevol gebied is voor planten en dieren. Recreanten weten het gebied te waarderen vanwege het afwisselende landschap en de goede bereikbaarheid.

Tussen de bossen bij Leersum ligt Valkenheide: een buurtschapje met een instelling voor jeugdzorg en een aantal scholen. Ook ligt hier het landgoed Kombos met bijzondere natuur. Tegen de grens met Veenendaal ligt het erfgoed van de Grebbelinie: het Werk aan de Roode Haan uit 1785 en een inundatiestuw, tegenwoordig een recreatiegebied. Aan de bosrand bij de Dwarsweg nabij Overberg liggen drie vakantieparken.

Meekoppelkansen noordelijke flank

- Door nieuwe ecologische verbindingzones te creëren en kleine landschapselementen terug te brengen wordt de biodiversiteit versterkt, waarbij we oog houden voor de kwel vanwege de bijzondere natuur. Die kwetsbare natuur mag niet onder druk komen te staan.
- We gaan voor verbetering en uitbreiding van de recreatiemogelijkheden voor wandelaars en fietsers. De recreatieterreinen bij Overberg krijgen een kwaliteitsimpuls en worden beter aangesloten op de wandel- en fietsroutes.
- We zetten ons in voor behoud en versterking van de cultuurhistorische waarden in dit gebied.
- Het water willen we hier zo lang mogelijk vasthouden als buffer voor tijden van droogte, maar ook omwille van bijzondere kwelnatuur.
- We realiseren aan de randen van dit gebied toegangspoorten voor bezoekers, die vanuit daar te voet of fiets het Nationaal Park in kunnen trekken. Daarbij zorgen we dat de wandel- en fietsroutes van en naar de toegangspoort zorgvuldig zijn ingepast in de zonering in het nationaal park.

- We streven hier naar verdere extensivering van de landbouw en bieden ruimte voor experimenten die bijdragen aan duurzaamheid en natuurinclusiviteit. De agrariër zal hier meer beheerder van het landschap en minder voedselproducent worden. We bieden ook ruimte aan niet-agrarische activiteiten. Welke niet-agrarische activiteiten gewenst zijn is locatie-afhankelijk.

Langbroekerweteringgebied

Dit gebied strekt zich uit ten zuiden van Driebergen-Rijsenburg, Doorn en Leersum en de N225. Het vormt de overgang van de beboste heuvelrug naar het opener Kromme Rijn gebied. Het Kromme Rijngebied ligt net over de gemeentegrens op het grondgebied van de gemeente Wijk bij Duurstede. Nog half in het bosgebied liggen - bijvoorbeeld bij de Buurtweg en Darthuizerweg - de vroegmiddeleeuwse enges met hun onregelmatige kavelvormen en wat verder naar het zuiden begint de regelmatige structuur van langgerekte kavels in vaste afmetingen: de laatmiddeleeuwse cope-ontginningen. Het is een bijzonder fraai coulisselandschap met oude lanen, graslanden, knotwilgenrijen en hakhoutbosjes. Er liggen historische boerderijen en schaapskooien. Inpassing van nieuwe functies in dit landschap - veelal op agrarische grond - luistert nauw vanwege de unieke landschappelijke en cultuurhistorische waarden van dit gebied. Wat het Langbroekerweteringgebied extra bijzonder maakt zijn de kastelen (ridderhofsteden) en landgoederen langs de wetering, zoals op het grondgebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug: Sterkenburg, Hardenbroek en Leeuwenbrug. Daarnaast bevinden zich talrijken landgoederen en buitens aan de N225. De zone langs de N225 wordt dan ook niet voor niets de Stichtse Lustwarande genoemd. Voorbeelden zijn de buitenplaatsen Hydepark, Beukenrode, Sparrendaal, Broekhuizen en Zuylestein. Bij de kastelen horen vaak uitgestrekte tuinen en agrarische gronden, inclusief boerderijen. Het landschap van de Langbroekerwetering is kleinschalig en afwisselend en is bovendien beschermd als stiltegebied. Het vormt daardoor een mooi leefgebied voor bijzondere planten en dieren zoals dassen en reeën. Recreanten weten het Langbroekerweteringgebied goed te vinden om te fietsen en te wandelen op de klompenpaden. De agrarische bedrijven in het gebied zijn voornamelijk melkveehouderijen.



Meekoppelkansen Langbroekerweteringgebied

- We willen de overgang van heuvelrug naar open gebied 'verzachten' met nieuwe verbindingen (zoals houtopstanden) en natuurkerngebieden (kleinschalige steppingstones in het landschap) aanbrengen om de biodiversiteit te versterken.
- We gaan voor verbetering en uitbreiding van de recreatiemogelijkheden voor wandelaars en fietsers.
- We zetten ons in voor behoud en versterking van de cultuurhistorische waarden in dit gebied. Met maatwerk zorgen we ervoor dat instandhouding van cultuurhistorische waarden en ontwikkelingen goed te combineren zijn. De voorheen veel sterkere afwisseling tussen open- en beslotenheid willen we versterken door kleine landschapselementen terug te brengen.
- We willen het water zo goed mogelijk vasthouden als buffer voor tijden van droogte en om de kwelnaam te versterken.
- We streven hier naar verdere extensivering van de landbouw en bieden ruimte voor experimenten die bijdragen aan duurzaamheid en natuurinclusiviteit. De agrariër zal hier meer beheerder van het landschap en minder voedselproducent worden. We bieden ook ruimte aan niet-agrarische activiteiten. Welke niet-agrarische activiteiten gewenst zijn is locatie-afhankelijk.

